

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. III. Corollaria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

enim in innumeris veritatibus tam speculativis quam practicis motiva non sint convincentia, ideoque necessarius sit voluntatis impulsus, quo intellectus applicetur ad hujus vel illius opinionis assensum, ad prudentem & rectam rationem seu arbitram pertinet, inspecta motivorum dignitate sententiam ferre, an absque temeritate vitio voluntas intellectum ad assensum hujus opinionis applicare possit, & si judicet posse, hoc ipso voluntas prudenter applicabit, intellectus prudenter assentietur; & [siquidem processus fiat ad dirigendam operationem] ex prudenti assensu prudens dictamen conscientie derivabitur. Sicuti ex eo, quod prudentia dicitur, in his circumstantiis hostiam esse habendam pro consecrata, sequitur illam esse adorandam. Unde ista propositio: *Hunc contractum prudenter censeo esse licitum*: non est opinativa, sed prudentialis & certissima, quantumvis originari possit in alia pre-supposita opinativa tantum, qua judicem absolute, hunc contractum esse licitum. Quod ut fiat planius.

11. Advertendum est, in practica consultatione, qua conscientia ex probabilibus formatur, posse intervenire formaliter vel virtualiter duplex, aut triplex judicium: Primum remotum, inchoativum & directum est, quo cum formidine oppositi intellectus vi talium motivorum prudenter [hoc est juxta directionem prudenter] opinatur contractum esse licitum; alterum est proximum conscientie, sed reflexum & certum, cum nempe intellectus supra opinionem reflectens, judicat illam verè probabilem & prudentem, quod est judicium certum & propositio non absoluta, sed modalis, modum prudentialitatis & probabilitatis includens: Hinc reflexioni potest accedere altera; si cogites usum verè probabilitatis communissimo ac durissimo DD. consensu & doctrina, Academicorum, præsertim in Consiliis formandis, virorum æque doctissimorum ac piissimorum usu & praxi receptum esse, quod principium infra amplius stabilendum etiam ex Adversariorum confessione sufficit ad conscientiam moraliter certificandam. Unde vides, tamen remotum judicium [quod comparatione ad proximum speculativum dicimus] sic opinativum; quia tamen proximum & practicum, ex quo conscientia infertur, est moraliter certum: ideo ex probabili opinione certam conscientiam deduci posse.

§. III.

Corollaria.

12. **E**X dictis inferes primò. Quo sensu verum sit, quod quis ex conscientia probabili licite operetur. Nam vel conscientiam vocas probabilem formaliter & intrinsecè, videlicet ex actu formali conscientie proximè dirigente operationem, & sic falsum est, quod liceat operari ex conscientia probabili; quia actus conscientie, qui est regula honeste operationis, debet esse certus & prudentialis; assensus verò probabilis est intrinsecè opinativus & incertus, includens formidinem oppositi. Vel vocas probabilem tanquam extrinsecè, pre-suppositivè, & originativè, quia nempe originatur in speculativo judicio probabili & opinativo, tamen ex parte ultimati assensus sit con-

scientia certa absque formidine oppositi, & tunc licet operari ex conscientia probabili: tunc enim operans supponit practicam formidinem depossuisse, & formare prudens dictamen conscientie, quod hætenus ostendimus. Nec refert, quantumvis ex parte judicii pre-suppositi remaneat formido [quam latiori sensu etiam dubitationem appellant] obest operanti. Debet igitur operaturus ex probabili opinione, modis prædictis formidinem practicam deponere, quod si negligit, non excusabitur à peccato, quippe qui male agit & imprudenter operatur, ac temerè se legitime periculo peccandi: neque per ignorantiam invincibilem excusatur.

Inferes secundò: Non posse formari judicium certum recte conscientie ex opinione tantum probabiliter probabili: neque proinde [nisi excusante necessitate] talis sententia ulum & electionem licitam fore. Ita Honoratus Faber, Ferrillus, Beatus, & perique tam Theologi, quam Canonistæ contra Caramuelem, Tamburinum, & nonnullos alios. Ratio est: quia ut possit formari judicium certum conscientie, debere adesse prævium aliquod judicium certum, quale ostendimus adesse, cum conscientia formatur ex opinione verè ac certò probabili: sed tale nullum adest: ergo. Ais: Adesse illud: quod opinioni probabili prudenter assentior. Contra, ideo prudenter assentior opinioni probabili, quia juxta prudentem & rectam rationem est digna assensu, sive quia habet talia motiva, quæ prudenter judicantur digna assensu: sed hoc solummodo convenit sententiæ verè & prædictè probabili: quia quamdiu non certò constat, quod motiva sint digna assensu, tamdiu non potest judicari opinio esse digna assensu: sed quamdiu opinio habet conjunctam formidinem improbabilitatis [uti fit in opinione tantum probabiliter probabili] tamdiu non certò constat, quod motiva sint digna: ergo etiam quamdiu opinio habet conjunctam formidinem improbabilitatis, tamdiu non potest prudenter judicari digna assensu.

Accedit primò. Illa motiva non merentur prudentem assensum, quæ de hoc ipso sunt dubiæ: sed motiva, quæ faciunt aliquam opinionem probabiliter probabilem, sunt dubia, num mereantur prudentem assensum, eò quod opposita motiva sunt tanta, ut faciant suam opinionem probabiliter certam; ergo non mereantur prudentem assensum.

Accedit secundò. Quod in probabilitate tantè accepta vix appareat discrimen à laxitate conscientie & sententiarum, unde quæque ab utriusque tam benignæ, quam rigidæ sententiæ authoribus merito impugnatà; Pontificis quoque decretis frequenter fulminatà: ubi hoc tantum merito improbandum, quod à Iustis non adeò multis quidam DD. ardentiori zelo pro morum disciplina correpti, dum vellent ac deberent laxitatem, universam probabilitatem, cujus nominis illa palliata intraverat, oppugnare ceperunt; cum potius probabiliterem, sine qua inter homines nec vivitur, nec vivi potest, furtivo usurpata laxitati eripere, suæ integritati restituere, & verè à lucatis distinguere debuissent.

Infero

14. Inferes tertio. Quemcumque probabilitatis gradum nequaquam sufficit, ut exinde recta conscientia & honesta operatio deriveretur; nam tenuissimus probabilitatis gradus reperitur intra opinionem etiam tantum probabiliter probabilem: sed ista non sufficit ad rectam conscientiam, juxta prædicta; ergo nec ille. Opposita sententia damnata merito, & rejecta est à Summo Pontifice D. N. Innocentio XI. in nuperissimo decreto edito anno 1679, n. 3.

15. Ad rationes in contrarium, & ad 1. Respondeo negando minorem, probationem distinguo: qui habet formidinem practicam & ex parte iudicii proximi, non habet conscientiam certam, concedo; qui habet formidinem tantum speculativam, & ex parte iudicii remoti, nego: Sed operans ex opinione probabili habet formidinem speculativam, concedo; practicam, nego minorem & consequentiam.

16. Ad secundum Respondeo. Ut ex opinione probabili formetur recta conscientia, esse necessarium, ut ad iudicium opinativum de objecto accedat nova ratio, quæ certè persuadeat, operationem esse licitam, quod fit tum reflexione supra iudicium opinativum modo explicato, tum etiam supra communem praxin, autoritatem & possessionem libertatis. Et ad illum discursum: *opus non servile &c.* dico illum esse virtualiter reflexum supra probabilitatem opinionis, propter *probabiliter* positum in minori, & facere hunc sententiam: *Opus, quod mihi prudenter apparet non servile, possum licite die festo exercere: sed pingere prudenter mihi apparet opus non servile: ergo possum illud hoc die festo licite exercere.* Ubi ex ultra-

que præmissa certa & evidenti sequitur similis conclusio. Sicut si in simili dicas: *Hunc penitentem prudenter absolvo, qui mihi prudenter apparet contritus, etsi forte non sit talis: sed iste mihi prudenter apparet contritus: ergo.* Hinc patet responso ad Confirm. nam conclusio non habet majorem certitudinem, quam præmissa proxima, concedo; remota, nego.

Ad tertium Respondeo. Probabilitas non potest esse regula humanæ operationis formalis, proxima, & antequam sit regulata per prudentiam, concedo; occasionalis, remota, vel quatenus regulata per prudentiam, nego.

Ad quartum respondeo. Si Cajus erret in se-18. quando opinionem probabilem, non peccare ex ignorantia vincibili, qui non adhibuit omnem diligentiam, quam potuit & debuit adhibere ad cavendum errorem: sed Cajus adhibuit omnem diligentiam, quam potuit adhibere, quia certitudinem in objecto merè probabili reperire non potuit; etiam quam debuit, quia ad plus non tenetur, quam ne temerè & imprudenter assentiat objecto. Ad probationem Respondeo: Ille vincibiliter errat, qui tenetur cavere errorem, adhibendo diligentiam debitam in veritate investiganda, eumque prævidet, tanquam ex omissione debitæ diligentiae eventurum, concedo; alias quomodocunque eventurum, nego. Sed habens conscientiam probabilem ratione formidinis aliquantulum prævidet errorem, ut quomodocunque possibilem evenire, concedo; ut ex omissione debitæ diligentiae eventurum, nego minorem & consequentiam.

ARTICULUS IV.

An sit possibilis electio opinionis probabilis in concursu æquè probabilis, vel probabilioris?

SUMMARIUM.

1. Status questionis.
2. Fundamenta Mercori negantis hanc possibilitatem.
3. Impugnatur hoc singularis sententia.
4. Rationes pro possibilitate eligendi probabilioris.
5. Salvantur rationes Mercori.
6. Fundamenta sententia negantis possibilem assensum opinionis æquè probabilis.
7. Impugnatur hac sententia.
8. Et probatur opposita.
9. Respondetur ad rationes sententia contraria.
10. Rationes sententia negantis posse intellectum assentiri opinioni minus probabilis.
11. Impugnatur hac sententia & opposita statuitur.
12. Respondetur ad opposita fundamenta.

§. I.

Statuitur possibilitas eligendi probabilioris in concursu minus probabilis.

1. Convenit inter omnes, posse quempiam eligere opinionem magis tutam, sive ventem præcepto, sive illa sit magis, æquè vel minus probabilis, quam opposita: tunc enim ex indubia honestate

objecti movetur ad operandum, & formandum rectæ conscientia iudicium. Nec minus convenit, licitum esse sequi probabilem opinionem, cui in intellectu opinantis contradictoria nulla opponitur. Quæritur ergo, an, cum duæ opiniones contradictoriè oppositæ, quarum una tutior, & favens præcepto [asserens actum illicitum] altera favens libertati [v. g. asserens actum licitum, nullam esse obligationem &c.] eidem intellectui obijciuntur, suntque ex gravibus motivis probabiles, possit intellectus minus tutæ, sive magis, sive æqualiter, sive minus probabilis assensum præbere: & eò quidem sententia rigidæ argumenta provehantur, ut non tantum contendant, intellectum hoc licite & prudenter non posse, sed ne quidem defectu sufficientis libertatis physicè posse, ita nimirum ut intellectus utriusque partis motivis seu vinculis impeditus in neutram partem resolvat. Hanc partem præsentis, prioris sequentibus §§. disquirimus. Unde

Quæritur primò. An possit intellectus assentiri opinioni probabiliori in concursu, & sensu composito opinionis minus, sed verè probabilis? Et contra communem aliorum opinionem & experientiam Respondet Jul. Mercorus p. 2. art. 7. negativè.